

ת"פ (ירושלים) 29433-02-21 - מדינת ישראל נ' יורם בן דוד

ת"פ (ירושלים) 29433-02-21 - מדינת ישראל נ' יורם בן דודשלום ירושלים

ת"פ (ירושלים) 29433-02-21

מדינת ישראל

נגד

יורם בן דוד

בית משפט השלום בירושלים

[10.10.2024]

כבוד השופט דב פולוק

החלטה

בפני מונחת בקשה לזכות את הנאשם בהתאם לסעיף 158 לחוק סדר הדין הפלילי [נוסח משולב], תשמ"ב-1982 (להלן: "החסד";).

בכתב האישום שהוגש כנגדו מואשם הנאשם בביצוע עבירה של איסור הונאה בבית אוכל, בהתאם לסעיפים 3(א) ו-14 לחוק איסור הונאה בכשרות תשמ"ג-1983 (להלן: "חוק איסור הונאה בכשרות").

במועד הרלוונטי לכתב האישום היה הנאשם עוסק מורשה, בעל מקום לממכר תבלינים בשם "תבליני בן דוד יוסף", ברח' התות 2 בירושלים.

לטענת המאשימה, בתאריך 6.3.2019 הציג הנאשם בכתב את בית האוכל ככשר זאת מבלי שניתנה לו תעודת הכשר כדין. הוא עשה זאת באמצעות שתי מדבקות שהודבקו על שלט בבית האוכל עליהן נכתב: "בהשגחת בד"צ בית יוסף".

כמו כן, באותה עת הנאשם הציג בכתב את בית האוכל ככשר מבלי שניתנה לו תעודת הכשר כדין. זאת באמצעות תעודה מאת "ועד הכשרות בד"צ בית יוסף", גורם שאינו מוסמך לתת תעודת הכשר.

טענות הנאשם בבקשתו:

בדיון ההוכחות מיום 25.3.2023 טען הנאשם כי "אין להשיב לאשמה". זאת, לאור העובדה שלטענתו עסקו אינו עונה להגדרה "בית אוכל" על פי סעיף 3(א) לחוק לאיסור הונאה בכשרות.

"בית אוכל" הינה יסוד מרכזי של האישום בו הוא מואשם ועל בעל כל סוג עסק אחר סעיף זה לא חל.

לטענת הנאשם "עסקו", שהינו חנות לממכר תבלינים, אינו נכלל בהגדרת החוק להונאה בכשרות ל-"בית אוכל". שכן, מדובר במקום שעוסק במכירה לציבור של מצרכים או בהגשתם, אך זאת לא לשם אכילה ושתייה במקום עצמו.

הנאשם מדגיש שטיב עסקו הוא במכירת תבלינים, ולא בממכר בשר או מוצריו.

הנאשם מציין שפרשנותו הלשונית של החוק לעניין "בית אוכל" מחייבת את ההבנה לפיה הסעיף חל אך ורק על מקום בו נמכר או מוגש מזון לשם אכילה או שתייה במקום.

הנאשם מדגיש כי קיים הבדל משמעותי בין אוכל שנמכר לשם צריכתו במקום, אשר לקונה אין אפשרות לבחון את כשרותו באמצעות בחינת מרכיבי המזון והחומר הגולמי ממנו מורכב המזון הנצרך. להבדיל ממצרכים אשר נרכשים לשם צריכה מאוחרת יותר, את כשרותם יכול הרוכש לבחון על גבי כל מצרך, וכן לשאול את המוכר באשר לכשרותם הספציפית.

הנאשם מוסיף כי צרכנים אלו מוגנים על ידי סעיף 5 לחוק הונאה בכשרות, אשר קובע כי: "העוסק במכירת מצרכים לציבור לא ימכור ולא יציע למכירה מצרך שאינו כשר לפי דין תורה תוך הצגתו בכתב ככשר".

כמו כן, לטענת הנאשם, המאשימה שוגה בטענה שלשון הסעיף מאפשרת פרשנות שונה. כאמור, הנאשם סובר שהפרשנות הלשונית של הגדרת החוק ל"בית אוכל" היא ברורה, לפיה, עסקינן במקום שעוסק במכירה או בהגשה של מצרכים לציבור, זאת לשם אכילה או שתייה במקום. פרשנותה של המילה "בית אוכל" במשמעותה הרגילה בשימושה בשפה העברית, הינה מקום שמוכרים בו מזון לשם צריכה מיידית כגון: מסעדה, בית קפה, מזנון, מועדון, פאב, וכיו', זאת להבדיל מחנות למוצרי מזון, מכולת או חנות תבלינים.

לדידו, זו הפרשנות הלשונית הסבירה היחידה ואותה יש לאמץ. הנאשם מדגיש כי בית המשפט נדרש לפרשנות תכליתית רק כשיש שתי אפשרויות סבירות על מנת לבחור את הפרשנות הטובה ביותר ביניהן. כמו כן, הנאשם מציין כי תפקידו של פסיק הינו להפריד בין חלקים במשפט ולא לאחד ביניהם. המאשימה מבקשת שנשתמש בו כדי לאחד בין חלקים במשפט וזה אינו שימוש נכון בפסיקים. לאור זאת, הנאשם סובר שפרשנות המאשימה חוטאת הן לפרשנות הלשונית הרגילה של המונח "בית אוכל" והן לצורה הטבעית של השימוש בשפה העברית ובסימני הפיסוק שלה כפי שבא לידי ביטוי בסעיף ההגדרות עצמו. עוד סובר הנאשם, שהמאשימה מנמקת את דבריה בכך שהמילה "אטליז" מוזכרת באופן מפורש בסעיף החוק, ויש לדידה, ללמוד מכך שלבשר מעמד מיוחד בענייני הכשרות. אולם הנאשם סובר שטענה זאת משוללת הגיון ומתעלמת מהשימוש התקני בשפה העברית. אחרת היה מנסח המחוקק זאת כך: "ובכלל זאת אטליז". או "כולל אטליז". לדידו, כשהמחוקק כותב בסעיף החוק "וכן";

עוד מציין הנאשם כי המאשימה מבקשת לפרש את ההגדרה "בית אוכל" כך שההיגד "בהגשתם, לשם אכילה או שתייה במקום" ייקרא במנותק משאר המשפט, כאילו כלל לא מופיעות בה המילים "לשם אכילה ושתייה במקום". הנאשם טוען בהקשר זה כי לא ניתן לפרש את לשון החוק כך שחלק מלשון החוק לא נמצאת שם. שכן, עיקרון החוקיות הינו עיקרון יסודי בשיטת המשפט שלנו ולא ניתן לדרוש מאזרח שומר חוק המבקש לשמור על החוק להתעלם מהמונח "לשם אכילה או שתייה במקום". כל אזרח מוחזק בידיעת החוק ולא ניתן להרשיע אדם משום שקרא את החוק והסתמך עליו, משום שאנו מצפים שיתעלם מחלקים הכתובים בחוק. לאור זאת דרישת המאשימה לעניין זה אינה סבירה ומחייבת אותנו לדחות כליל את פרשנות המאשימה.

הנאשם מדגיש כי הוא אינו סובר כי ניתן למקום שמוכר מזון ושתייה גם בלא לאוכלם במקום, להציב שלט לפיו הוא מקום כשר. שכן, מעבר לפסול המוסרי שבכך בהחלט יתכן שחנות אשר עושה מעשה כזה חושפת את עצמה לתביעה אזרחית. ייתכן אף שיישנן עבירות בספר החוקים שאוסרות על כך וגופי חקירה ותביעה אחרים אשר תפקידם לחקור ולהעמיד לדין בעבירות הונאה כלליות.

אולם, הוא סובר שלא בכך עסקינן אלא בשאלה האם הנאשם עבר עבירה לפי סעיף 3 לחוק איסור הונאה בכשרות. וכאן סובר הנאשם שעבירה זו אינה חלה על מכולת שכונתית או על חנות תבלינים, אלא חלה רק על "בתי אוכל". הנאשם מוסיף ומדגיש כי העובדה שאין למאשימה אף מקרה בו אומצה פרשנותה, להפנות אליו, ושהמקרה היחיד בו עלתה השאלה הפרשנית הוא באותו מקרה אליו הפנה הנאשם בבקשה לזכותו זאת יחד עם העובדה שהמאשימה לא ערעה על החלטה זו מלמדת שפרשנות המאשימה בענייננו חריגה ולא מתקבלת.

לאור האמור סובר הנאשם כי יש לזכותו כיוון שלא הוכחה אשמתו שכן העסק שבבעלותו אינו נכלל בהגדרת סעיף 1 לחוק איסור הונאה בכשרות.

הנאשם מדגיש כי במסגרת הליך פלילי הנטל הוא על המאשימה להוכיח את כל יסודות העבירה המיוחסת לנאשם בכתב האישום. כאמור, אחד היסודות בענייננו הוא "בית אוכל". אם המאשימה לא הוכיחה את היסוד "בית אוכל", הרי שלא ניתן להרשיע את הנאשם שכן, זהו יסוד מרכזי ביסודות העבירה.

משהתברר, לאחר סיום פרשת התביעה, שלא עלה בידי המאשימה להוכיח את טענתה לפיה מדובר בבית אוכל יכול הנאשם לטעון לזיכוי מכוח סעיף 158 לחסד"פ.

הנאשם מדגיש שטענתו אינה שכתב האישום אינו מגלה עבירה (הוא מגלה עבירה), אלא, שהמאשימה לא הצליחה להוכיח ולו לכאורה, את יסודות העבירה בכתב האישום.

תשובת המאשימה לבקשה לזיכוי הנאשם מכוח סעיף 158 לחסד"פ:

המאשימה דוחה את טענת הנאשם לפיה יש לזכותו מכוח סעיף 158 לחסד"פ מכיוון שלא הוכחה אשמתו.

המאשימה סוברת כי הפרשנות לפיה המונח "בית אוכל" בסעיף 1 לחוק איסור הונאה בכשרות כולל בחובו אף מקום שבו עוסקים במכירה לציבור של מצרכים גם אם לא לשם צריכתם במקום היא הפרשנות היחידה העולה בקנה אחד עם תכלית החוק.

פרשנות תכליתית של החוק מחייבת את המסקנה שאין כל הצדקה להבחין בין מקום שמוכר מזון לשם אכילה ושתייה במקום לבין מקום שמוכר מצרכים שהצרכן לוקח עמו למקום חפצו.

עבור שומר הכשרות, עליו מבקש החוק להגן, אין הבדל היכן המזון הנרכש נצרך, והתכלית של הגנת הצרכן מפני הטעייה מתקיימת באופן זהה בשני המקרים. פרשנות לפיה סעיף 3 לחוק חל רק על מקום שבו עוסקים במכירת מזון לציבור לשם צריכתו במקום מובילה לתוצאה שאינה מתיישבת עם תכלית החוק ועם ההיגיון והשכל הישר.

לגישת המאשימה לשון החוק מתיישבת עם הפרשנות לפיה הגדרת "בית אוכל" כוללת בתוכה גם מקום שבו נמכרים לציבור מצרכים, לאו דווקא לשם הגשתם במקום וגם מקום שבו עוסקים בהגשת מצרכים לשם צריכתם באותו מקום. המאשימה טוענת כי לגישתה העובדה שלפני המילים "לשם אכילה או שתייה במקום" קיים פסיק אינה מכריעה את הכף לגבי הפרשנות התכליתית של הסעיף.

היא מדגישה בעניין פרשנות הסעיף, כי תכליתו הינה שאדם הרוצה לקנות מוצר כשר יוכל להיות בטוח שהמוצר שהוא קונה אכן כשר. שכן, לדידה, התכלית האובייקטיבית של החוק הינה החשש מפני הטעיית הצרכן, שומר הכשרות, עליו מבקש החוק להגן, עבורו, אחת היא היכן נרכש ונצרך המוצר. לטענתה, פרשנות דווקנית הדבקה במבנה התחבירי ובאופן הצבת הפסיקים תומכת במסקנה אבסורדית לפיה מזנון בשיטת "טייק הווי" למשל, רשאי על פי חוק הונאה בכשרות להציג את עצמו בכתב ככשר גם אם הוא מוכר לציבור מזון טרף.

לאור האמור סוברת המאשימה כי פרשנות תכליתית מחייבת לפרש את המונח "בית אוכל" כחל גם על בית אוכל העוסק במכירת מצרכים לציבור שלא דווקא לשם אכילה או שתייה במקום. מי שרואה תעודת הכשר או מצג כשרותי אחר ביחס למקום, בכללותו, שבו מוכרים אוכל, גם אם הוא לא נועד לאכילה או שתייה במקום, עשוי להבין כי כלל המוצרים הנמכרים בו הם כשרים, ומשכך פרשנות תכליתית של החוק תומכת במסקנה כי החוק יחול גם על סוג זה של בית אוכל.

תכליתו של החוק היא לאפשר לצרכנים שמבקשים לשמור על דיני הכשרות להסתמך על תעודת הכשרות ולמנוע הטעייה באשר לכשרותו של מזון הנמכר או המוגש לציבור. זאת, בין אם מדובר במסעדה או בית קפה המגשים מזון לשם אכילה ושתייה במקום ובין אם מדובר במכולת או חנות לשתייה חריפה, חנות תבלינים וכד' המוכרים מוצריהם שלא לשם אכילה ושתייה במקום.

עוד מוסיפה המאשימה כי סעיף 5 לחוק ההונאה בכשרות אינו מתאים למקרה דנן, שכן הוא עוסק במצרך ספציפי שאינו כשר לפי דין תורה, אולם הוא אינו עוסק במצב בו כל בית העסק הוצג ככשר על כל מרכולתו. כמו כן, רף הענישה הפלילית גבוהה יותר לפי סעיף 5, שכן הוא דורש הוכחה שהמוצר לא היה כשר "על פי דין תורה". שכן סעיף 5 לחוק ההונאה בכשרות קובע מבחן מהותי של כשרות "על פי דין תורה" ולא של תנאי רגולטורי של תעודת כשרות רשמית, כפי שנדרש בסעיף 3 לחוק.

דיון והכרעה:

סעיף 158 לחסד"פ קובע כי:

נסתיימה פרשת התביעה ולא הוכחה האשמה אף לכאורה, יזכה בית המשפט את הנאשם - בין על פי טענת הנאשם ובין מיזמתו - לאחר שנתן לתובע להשמיע את דברו בענין; הוראות סעיפים 182 ו-183 יחולו גם על זיכוי לפי סעיף זה. כעת עלינו לבחון האם עלה בידי המאשימה להוכיח את אשמת הנאשם במקרה דנן, ולו לכאורה. בכתב האישום מואשם הנאשם בביצוע עבירה של איסור הונאה בבית אוכל, לפיה נקבע בסעיף

3(א) לחוק ההונאה בכשרות כי:

3(א)

בעל בית אוכל לא יציג בכתב את בית האוכל ככשר, אלא אם כן ניתנה לו תעודת הכשר.

בסעיף 1 לחוק ההונאה בכשרות מוגדר "בית אוכל" כ:

בחוק זה -

"בית אוכל" - מקום שבו עוסקים במכירה לציבור של מצרכים או בהגשתם, לשם אכילה או שתיה במקום, וכן אטליז, ולעניין בית מלון - החלקים של בית המלון שבהם עוסקים בהכנתם של מצרכים או בהגשתם לשם אכילה או שתיה במקום;

עיקר המחלוקת בין הצדדים סבה על הבנת כוונת הגדרת החוק למה נכלל במונח "בית אוכל". לגישת הנאשם - המונח "בית אוכל" כולל בחובו אך ורק מקומות בהם האוכל והשתייה נמכרים ומוגשים לשם צריכה במקום. הוא מתבסס בפירושו בעיקר על הפירוש הלשוני לסעיף. על כן, חנות תבלינים, כמו זו הנדונה במקרה דנן, אינה נכללת בהגדרת החוק ל"בית אוכל".

לגישת המאשימה - פרשנות תכליתית של החוק היא היחידה שתתאים, במקרה זה, לכוונת החוק. לפי פרשנות זו המונח "בית אוכל" כולל בחובו גם מקום בו המזון והשתייה נמכרים ונצרכים במקום, וגם מקום בו המזון והשתייה נמכרים לשם צריכה במקום אחר, כמו בחנות התבלינים הנדונה במקרה דנן.

בית המשפט (ת"א) 37912-04-18 תע"ז צמח וברדע יפה נ' הרבנות הראשית, (ניתן ע"י השופט איתי הרמלין, ביום 20.6.2018), דן בשאלה זו:

"פיסוקו של הסעיף על ידי המחוקק מלמד על כך שהתיבה "לשם אכילה או שתיה במקום" מתייחסת לשתי החלופות המופיעות לפניו - מכירה והגשה. אילו הייתה תיבה זו מתייחסת רק לחלופה של הגשת מצרכים לא היה מוצב פסיק בין המילה "בהגשתם" לבינה. אם רצה המחוקק להגדיר כבית אוכל כל חנות לממכר מזון תוך שימוש בפסיק בהגדרת "בית אוכל", היה מציב את הפסיק לפני המילים "או בהגשתם" ולא אחריהן. יתר על כן, אילו הייתה פרשנותה של ב"כ המשיבה נכונה והגדרת "בית אוכל" אמורה לחול על כל בית עסק שמוכר מזון, ספק אם היה צורך להזכיר בנפרד בהגדרה זו גם אטליז, שבו נמכר ככלל מזון שאינו נצרך במקום. אזכורו המפורש של האטליז בהגדרת "בית אוכל" מחזק את הדעה שהפרשנות הנכונה של הסעיף היא שהוא אינו חל על כל בית עסק שבו נמכר מזון, אלא רק על כאלה שמוכרים מזון לשם צריכתו במקום (או על סוגי עסקים אחרים שצוינו בו במפורש)...כדי להגן על פרשנותה להגדרת בית אוכל פנתה ב"כ המשיבה לתכלית החוק שעניינו הגנה על צרכני המזון הכשר מפני הונאתם. מעבר לכך שתכליתו של חוק אינה מאפשרת מתן פרשנות הסותרת את לשונו, הרי שהחוק מגן על צרכני המזון הכשר מפני הונאה במכירת מזון בסעיף אחר מזה שבגיננו ניתן הדו"ח, ולכן לצורך הגנה על תכליתו של החוק אין כל הכרח בהרחבת הפרשנות של המונח "בית אוכל". וזהו הסעיף הרלבנטי

5. איסור הונאה במכירה

העוסק במכירת מצרכים לציבור לא ימכור ולא יציע למכירה מצרך שאינו כשר לפי דין תורה תוך הצגתו בכתב ככשר".

בית המשפט מנמק את החלטתו בכך שפסיקו של סעיף החוק להגדרת "בית אוכל", מלמד שהמילים "לשם אכילה או שתייה במקום" מתייחסות למילים - "מכירה והגשה", המופיעות לפנייה. אילו היו מתייחסות רק לאפשרות של הגשת מצרכים לא היה מוצב פסיק בין המילה "בהגשתם" לבינן. בית המשפט מציין שאם רצה המחוקק להגדיר כ"בית אוכל" כל חנות שמוכרת מזון ושתייה גם בלא להגישם לצריכה במקום, תוך שימוש בפסיק בהגדרת "בית אוכל", היה מציב את הפסיק לפני המילים "או בהגשתם" ולא אחריהן.

עוד מוסיף בית המשפט ומציין שאילו הייתה הפרשנות לפיה הגדרת "בית אוכל" אמורה לחול על כל בית עסק שמוכר מזון, נראה שלא היה צורך להזכיר בנפרד בהגדרה שבחוק גם אטליז, שבו, ככלל, נמכר מזון שאינו נצרך במקום. עוד מנמק בית המשפט את החלטתו בכך שחוק ההונאה בכשרות מגן על צרכני המזון הכשר מפני הונאה במכירת מזון בסעיף 5, לפיו "העוסק במכירת מצרכים לציבור לא ימכור ולא יציע למכירה מצרך שאינו כשר לפי דין תורה תוך הצגתו בכתב ככשר".

במקרה דנן, הנאשם אינו מואשם בביצוע עבירה בהתאם לסעיף 5 לחוק ההונאה בכשרות. יתכן וראוי היה שהמאשימה תעשה כן בבואה לנסח את כתב האישום במקרה כגון המקרה דנן. מאידך גיסא, לא עולה מן העובדות המתוארות בכתב האישום כי דווקא מוצר ספציפי הוצג ככשר, על אף שלא היה כשר על פי דין תורה, כך שעל פניו המקרה דנן אינו נופל במדויק לגדרי הסעיף.

אומנם זוהי פסיקתו של בית משפט שלום שאינה מנחה או מחייבת כמו פסיקתם של בתי המשפט המחוזי והעליון, אולם, מקובלת עלי הפרשנות שמעניק בית המשפט למונח "בית אוכל" ונימוקיו לכך. לאחר עיון בנימוקי בית משפט השלום בנימוקי אני סובר כי ההחלטה נותנת את הפירוש המתאים בהקשרו של החוק, למונח "בית אוכל", בהתאם למשמעות הלשונית שלו לפיה, "מכירה לציבור של המצרכים לשם אכילה או שתייה במקום".

לאור האמור, מקובלת עלי פרשנותו של הנאשם לסעיף, לפיה, "בית אוכל" הינו מקום בו האוכל והשתייה מוגשים לשם צריכה במקום. ואילו מקום בו המזון נרכש בלבד, ונאכל מאוחר יותר במקום אחר, אינו נכלל בהגדרת החוק ל"בית אוכל". בהתאם לכך, אני סובר כי סעיף 3(א) לחוק ההונאה בכשרות לא חל על מקום כדוגמת חנות התבלינים שבבעלות הנאשם.

אשר על כן, אני מקבל את טענת הנאשם בבקשתו לפיה "אין להשיב לאשמה".

במאמר מוסגר אציין כי האופן בו עושה הנאשם שימוש בבקשתו בטענת "אין להשיב לאשמה" אינה דרך המלך לבחינת טענה זו. שכן, ככלל, טענת "אין להשיב לאשמה" מתייחסת בעיקרה לבחינת הראיות שהובאו על ידי המאשימה, והאם בהינתן, בשלב זה של הדיון, מלוא האמון, לכאורה, לראיות אלה, עלה או לא עלה בידי המאשימה להוכיח את אשמתו של הנאשם.

אכן, מקובלת עלי טענת המאשימה בתגובה לבקשה הנדונה לפיה, "טענת הנאשם איננה אלא טענה משפטית לפיה לא נעברה עבירה. לטענת המאשימה, היה מקום להעלות טענה זו כטענה מקדמית בראשיתו של ההליך ולא במסגרת בקשה לפי סעיף 158 לחסד"פ. לעניין זה הטענה כלל אינה טענה ראייתית... לטענת המאשימה, מאחר שהשאלה היא משפטית ולא הועלתה כטענה מקדמית, אין מקום כעת לדון בשאלה כי אם במסגרת פסק הדין לאחר שמיעת פרשת ההגנה".

(סעיף 4-8 לתגובת המאשימה לבקשת הנאשם).

בהתאם לכך הרי שסעיף 149(4) לחסד"פ קובע כי:

לאחר תחילת המשפט רשאי הנאשם לטעון טענות מקדמיות, ובהן -

...

(4) העובדות המתוארות בכתב האישום אינן מהוות עבירה; אכן ראוי היה כי הנאשם יגיש את בקשתו במסגרת סעיף חוק זה. עם זאת, יש לציין כי החוק מאפשר לטעון טענה זו לפיה "העובדות המתוארות בכתב האישום אינן מהוות עבירה", גם לאחר תחילת המשפט, ואף בשלב סיום פרשת התביעה, כבמקרה דנן. זאת, כפי שעולה מן האמור בסעיף 151 לחסד"פ, לפיו:
151. לא טען הנאשם טענה מקדמית בשלב זה, אין בכך כדי למנעו מלטעון אותה בשלב אחר של המשפט, אולם לגבי הטענות המפורטות בפסקאות (1) ו-(3) לסעיף 149 אין הוא רשאי לעשות כן אלא ברשות בית המשפט. לאור האמור, אני סובר שסעיף 3(א) לחוק מתייחס לבעל "בית אוכל" ולאחר שמיעת הראיות ועיון בטענות הצדדים, באתי לכלל מסקנה שחנות התבלינים הנדונה אינה נכללת בהגדרת "בית אוכל" על פי החוק. בהתאם לכך, החלטתי לזכות את הנאשם מן העבירה המיוחסות לו בכתב האישום. הדיון שנקבע ליום י"ב תשרי תשפ"ה, 14.10.24, בטל. ניתנה היום, ח' תשרי תשפ"ה, 10 אוקטובר 2024, בהעדר הצדדים.